

Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 11 hallituksen esityksestä laeiksi kansanedustajain vaaleista annetun lain, tasavallan presidentin valitsemisesta annetun lain ja kunnallisvaalilain muuttamisesta

Eduskunta on 17 päivänä marraskuuta 1987 lähettänyt perustuslakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 171.

Asian johdosta ovat olleet kuultavina lainsäädäntöjohtaja Pekka Nurmi, lainsäädäntöneuvos Hannu Koskinen ja hallitusneuvos Heimo Taponen oikeusministeriöstä, ylitarkastaja Pekka Viljanen sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöstä, sihteerit Olavi Henriksson Helsingin kaupungin keskusvaalilautakunnasta, jaostopäällikkö Erik Nylund Finlands svenska kommunförbund -nimisestä järjestöstä, lakimies Alf Henriksson Suomen Kaupunkiliitosta, lakimies Taisto Ahvenainen Suomen Kunnallisliitosta, osastopäällikkö Vilho Ruonala Invalidiliitto ry:stä, puheenjohtaja Kalle Könkkölä Kynnyksen ry:stä ja oikeustieteen lisensiaatti, kanslia-päällikkö Lauri Tarasti.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan vammaisten ja laitoksissa olevien henkilöiden äänestysmahdollisuuksien parantamista yleisissä vaaleissa.

Tavoitteeseen pyritään laajentamalla nykyistä ennakkoäänestystä. Esityksen mukaan äänioikeutettu henkilö, jonka kyky liikkua tai toimia on vaikean vamman tai pitkäaikaisen sairauden vuoksi siinä määrin rajoittunut, ettei hän pääse äänestys- eikä ennakkoäänestyspaikkaan ilman kohtuuttomia vaikeuksia, saisi äänestää ennakolta kotonaan. Kotiäänestyksen piiriin on arvioitu kuuluvan koko maassa yhteensä noin 10 000 vaikeavammaista ja kotona hoidettavaa pitkäaikaissairasta.

Kotiäänestyksen toimittamisesta huolehtisi yksi vaalitoimitsija. Vaalitoimitsijoina toimisivat ne vaalitoimikuntien jäsenet ja varajäsenet, jotka kunnan keskusvaalilautakunta määräisi tehtävään. Vaalitoimitsijan ja äänestäjän lisäksi kotiäänestyksessä tulisi olla läsnä äänestäjän valitsema tai hyväksymä 18 vuotta täyttänyt henkilö.

Ehdotus toteutettaisiin lisäämällä kansanedustajain vaaleista annettuun lakiin, tasavallan presidentin valitsemisesta annettuun lakiin ja kunnallisvaalilakiin säännökset kotiäänestyksestä. Samalla näihin vaalilakeihin ehdotetaan tehtäväksi eräitä sosiaalihuoltolainsäädännön uudistamisesta aiheutuvia tarkistuksia. Ne koskevat laitoksissa toimitettavaa ennakkoäänestystä ja kuljetuksen järjestämistä äänestys- ja ennakkoäänestyspaikalle.

Tarkoituksena on, että vaalilakien uudet säännökset tulevat voimaan 1 päivänä maaliskuuta 1988. Niitä sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuoden 1988 kunnallisvaaleissa.

Valiokunnan kannanotot

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saadun selvityksen perusteella valiokunta pitää lakiehdotuksia tarpeellisina ja puoltaa niiden hyväksymistä sellaisinaan.

Valiokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että ehdotuksen mukaan kotiäänestystä ei voida toimittaa menettelyn edellytykset muutoin täyttävän henkilön luona, jos hän on muuttanut siitä kunnasta, jonka äänestysalueen vaaliluetteloon hänet on merkitty. Saadun selvityksen mukaan tämän epäkohtana pidettävän seikan käytännön merkitys vähenee, kun toteutetaan vireillä oleva suunnitelma laatia vaaliluettelot nykyistä ajankautaisempien tietojen pohjalta.

Valiokunta pitää lakiehdotusten toteuttamisesta riippumatta tärkeänä kehittää vammaisten vaalikuljetuspalveluja, jotta he voisivat osallistua vaaleihin normaalisti äänestyspaikoilla. Vaalikuljetuspalveluja tulee kehittää vähentämättä vammaisten oikeutta muihin kuljetuspalveluihin. Myös vaalihuoneistojen ja ennakkoäänestyspaikkojen liikuntaesteettömyydestä on huolehdittava ja asiaan on kiinnitettävä riittävästi huomiota kunnille vaaleista annettavissa ohjeissa.

Edellä olevan perusteella valiokunta kunnioittaen ehdottaa,

että hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset hyväksyttäisiin muuttamattomina.

Helsingissä 4 päivänä joulukuuta 1987

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Zyskowicz, varapuheenjohtaja Alho, jäsenet Anttila, Häkä-

mies, Jäätteenmäki, Kekkonen, Laitinen, Lamminen, Männistö, Pohjola, Pokka, Puisto ja Vistbacka sekä varajäsen Soininvaara.
